

Tkalčev Anton.

Spisal Podgoričan.

Drežalostno je umrl Tkalčev Anton iz Podbrega; sramotna in nečastna je bila smrt zanj, za ženo, za roditelje in vse sorodnike. Dôkaj se je govorilo o čudni smrti njegovi; ali nihče ni mogel razumeti, zakaj vender ni hotel živeti mladi, lepi in imoviti mož. Žena si je otirala solze, mati Antonova je jokala noč in dan, stari Tkalec je pa vzdihoval in ječal, da se je smilil vsakomur. Tri dolge dni ni kadil starec od same žalosti in govoril je skoraj nepretrgoma: »Jej, kaj sem storil, sam sem pognal sina iz svetá! Oh, kaj bode z menoj?«

Stari Tkalec in njegova žena sta imela dva sina; starejši je bil Anton, mlajši Janez. Anton je bil velike čvrste rasti, lepega in vedno veselega obraza, in ker je bil oče imovit, bil je sin tudi dôkaj lepo oblečen. Ob nedeljah je nosil črn, kosmat klobuk, kastórec; kamizolo od lepega višnjevega sukna, telovnik pa od črnega žameta, ki je bil obšit s skrlatasto rdečimi trakovi. Po prsih je imel našito dolgo in gosto vrsto belih »čeških« gómbov. Dôli do kolen so mu sezale črne irhaste hlače, čez katere je zaleknil dolge goleníce, da se niso videle platnene svitice pod kolenom. Za vrat si je zavezoval ozko, živordečo ruto. Kadar je stal pred cerkvijo med vrstniki svojimi, ki so čakali maše, zavidali so ga ti strašno, in ko so šla mimo njih dekleta v cerkev, izpoteknila se je marsikatera ravno pred Antonom, ker se ni mogla premagati, da ne bi od strani pogledala brdkega mladeniča. Anton je pa kàj malomarno zrl dekleta; saj mu ni bilo srce več prazno, ampak v njem se je bila naselila ljubezen. V samotni koči v Župnici je živela v tistem času z materjo svojo mlada in lepa Kodričeva Mánica, katera se je bila, ne vemo, kdaj, také prikupila Tkalčevemu Antonu, da je mislil nánjo noč in dan, da ji je dal v srci svojem ves prostor. Tudi Kodričevi Mánici je prijal Anton, in ponôči je nestrpno pričakovala, kdaj potrka na okence, da mu odprè na kratek in kratkočasen pomenek.

Mánica je bila nekoliko šibka, ali to je ni kazilo prav nič. Imela je dolge črnikaste lase, iskreče črne oči, obrazu primeren droben nasek in rdeča ustna. Kadar se je nasmehnila, pokazala je dve vrsti gostih in belih zób.

Mánica je šivala, mati je pa obdelovala tisto njivico, katero sta imeli v najemu; ako je pa že vse postorila, šla je tudi pomagat drugam. Živeli sta tiho in pošteno, ne meněč se za zlobni in opravljeni svet. Mati ni nikdar rekla Mánici, da ne smé govoriti z Antonom. Delala se je, kakor bi ne vedela ničesar. Ne verjamemo, da bi póstarna mati nikoli ne slišala šepetajočih ljubincev, ali vsaj rožljajočega okenca, saj je časih v tihi noči čula celó škrebljanje in cviljenje mišij. Zdi se nam, da je bila starki ta ljubezen po volji. V pameti svoji je preudarila, da bi za ubožno hčerko ne bilo napačno, ako se pri-kupi toli imovitemu in lepemu Tkalčevemu Antonu, da bi jo vzel na-pósled celó na dom za svojo zakonsko ženo.

Anton je Mánici povedal že zdavna, da ne vzame nobene druge kakor nje, in Mánica je bila zató vesela, srčno vesela.

Na svetu bi bilo vse dobro in dókaj menj nesrečnih zakonov, ako bi se ženin in nevesta poiskala samá. Takó pa, ker očetje samovoljno sklepajo zakone svojih sinov in hčerâ, ker takorekoč tržijo ž njimi, združijo dostikrat mladeniča in déklico, ki se ne marata, ki se niti poznala nista in se nikdar ljubila ne bodeta. Dosti ljudij je takó nesrečnih do groba.

Stari Tkalec in Tkalka sta se neke noči, ko nista mogla spati, pomenila in dogovorila, da sta se postarala in opešala, da ju delo teži in da bi ga bilo dobro izročiti mlajšim in krepkejšim rokam.

In za nekaj dnij, ko so v mraku sedeli okolo peči, dejal je oče sinu:

»Anton, oženi se!»

»Oženiti se mora!» dostavila je mati.

Antona je obšlo po vsem životu sladko, doslej še neznano čustvo; od neizrecne radosti mu je srce utripalo hitreje in močneje, in od neizmernega veselja ni mogel izpregovoriti. Hipoma toliko sreče!

»Ti bodeš imel dom, Janezu pa izplačaš dóto, kadar se bode hotel oženiti,« povzame starec za nekaj časa.

»Nama z očetóm pa bodeš dajal živež do smrti, in v izbi bodeva stanovala, ako bi se več ne razumeli,« reče mati.

Anton ni razumel ničesar; v duhu je bil pri Kodričevi Mánici.

»No, Anton, ali si zadovoljen?« vpraša oče, ko Anton le ne odgovorí ničesar.

»Zadovoljen, zadovoljen,« odvrne Anton.

»Kaj pa ti, Janez?«

»No, sevéda, saj vem, da mora imeti dom starejši sin. Jedno obleko mi bode vender dajal na leto, dokler bodem pri njem,« odgovorí Janez.

»Sevéda ti jo bode, ako bodeš pridno delal.«

»Kaj ne, Anton, da bodeš kupoval Janezku obleko?« vpraša ga mati.

»Raztrgan ne bode hodil,« odvrne ta.

Za nocoj je bil razgovor končan. V hišo je prinesla dekla veliko skledo krompirja in jo postavila na mizo. Posedli so okolo nje in veselo zajemali večerjo. Anton ni jedel dosti; nasitilo ga je veselje.

Toliko da povečerjajo in odmolijo, zgrabi Anton klobuk in hiti iz hiše naravnost proti Župnici h Kodričevi Mánici. Kratka je sicer steza, ali nocoj je bila Antonu predolga. Hitel je neprestano, ne menèč se, ako se je izpoteknil ob kamen, ali za bodéče trnje, ki je časih pograbilo kamižolo in jo raztrgalo, njega pa opraskalo po rokah do krvi. Ko dospè do kočë, kjer je bilo že temà, potrka naglo in trdo na okna, da se stekla kàr stresejo.

Starka plane iz postelje, Mánica pa se prestrašena zgane in skrrije pod odejo. Saj ni mogla slutiti, da bi Anton potresal takó silno, ko je sicer vselej potrkal na lahko, da je komaj slišala.

O, za Krišča!« vikne starka. »Kdo pa je?«

»Jaz . . . Anton!« odzôve se ta.

Starka léže umirjena, Mánica pa si brž pripaše krilo, obleče jo-pico, stopi k oknu in odprè.

»Ti, ti, da si naju takó prestrašil!« pokara ga in se nasloni na okno.

»Mánica!« vzklikne Anton, iztegne se, oklene se nje vratú in jo hoče pritiskniti náse. Ker je ne more, pritisne ji glasen poljub na usta.

»Glej ga, glej, kakšen je nocoj!« reče Mánica in potegne z ro-kavom po ustnih.

»Mánica, vzel te bodem!«

»Nocoj menda še ne!«

»Mánica, oče so dejali naj se oženim!« pové Anton.

»Kaj si pa ti dejal?«

»Ničesar, saj nisem mogel odgovoriti. Hitel sem k tebi.«

Objame jo zopet in poljubi.

Šepetala sta dolgo, dolgo; nobenemu ni bilo do spanja. Bila je topla jesenska noč, katero je razsvitljajal srebrni mesečni srp in brezštevilne zvezdice. Sedaj in sedaj se je vzdignil izza južnih gorâ oblak in plul proti severu. Sapica je igrala s perjem po drevji, da je pri-jetno šumelo. V Kukovi gori so se oglašale lisice in ponočni vrani. Po vaséh je časih zalajal pes, ali se oglasil ponočnjak ukaje in pre-pevaje. Ko je pa čutil, da je sam, da se mu nihče ne odzivilje, utihnil je tudi on. Sicer je bilo mirno.

Mesec se je že davno skril za temno Kukovo goro, ko se Anton poslovil. Poljubi Mánico še jedenkrat in se obrne od okna. Toliko da se nekolikrat prestopi, oglasi se na bližnjem drevesi óni zoperni ponóčni ptič, katerega črté vsi vražni ljudje, ves preprosti národ. »Čuk! čuk! čuk!« Anton obstane; po vsem životu ga izpreletí mraz in groza. Zopet se oglasi vražna ptica: »Čuk! čuk! čuk!«

Anton se skloni k tlòm, poišče kamen in ga zažene med veje. Ptica odletí, toda précej se zopet oglasi v bližnjem logu: »Čuk! čuk! čuk!«

Anton je šel domóv, slikajoč si bodoče življenje kàr najlepše in veselèč se na tihem sreče prihodnjih dnij. Kalil mu je veselje le ta vražji ponóčni čuk, ki nikdar ne oznanja sreče; vender izkaliti in uničiti vsega veselja mu ni mogel, akoravno se je neprestano glasil v logu.

Sedaj je stari Tkalec mnogo več govoril s sinom nego prej. Učil ga je, kakó naj gospodari, ako hoče izhajati dobro in pošteno brez dolgá; kdaj in kakó naj seje, da bode rodilo žito lepo in bogato, kam naj hodi kupovat živino in kakšno naj izbira, da bode imel dobiček. Dajal mu je še mnogo drugih dobrih svetov in koristnih nauk, po katerih naj se ravna kot marljiv kmet in vesten hišni gospodar.

Ljudje so skoro zvedeli, da hoče Tkalec sina oženiti, in ugibali so, kam pojde po nevesto. Gotovega niso vedeli ničesar, in zató jih je skrbelo še bolj. Nekateri so pač vedeli, da se Tkalčev Anton in Kodričeva Mánica rada vidita, in óni, ki so imeli posebno bistre oči, vedeli so povedati, da pod oknom Kodričeve Mánice že drugo leto ne vzraste trava, da je zemlja za dva velika čevlja na široko poteptana kakor na cesti, da je že često kdo srečal zvečer Antona na stezi v Župnico, da v cerkvi ne gleda vedno na oltar ali na leco, ampak tjà, kjer stoji Kodričeva Mánica; in še mnogo mnogo drugega so opazili. Vender se jim je zdelo neverjetno, da bi jo imel res rad, da bi celó njo snubil: on sin imovitega očeta, ona pa hči siromaške matere, ki niti svoje koče nima.

V tem se je stari Tkalec paznih očí oziral po snahi in napósled opazil, da ima Korče iz Volčje Soteske brdke hčere, ravno za možiteve. Zvedel je tudi, da bodo imele precèj dóte. To je prijalo starcu, ki je vedno gledal in skrbel, da bi prišlo več denarja v hišo. Korčetu je Tkalec namignil, da hoče sina oženiti pri njem, in Korčevemu očetu je bilo prav, ker je védel, da družini podbreškega Tkalca ni treba stradati.

Tkalec ni vprašal sina, katero nevesto si je izbral, ampak mislil je, da mora vzeti tisto, katero hoče on; takó je oženil njegov oče

njega, in tudi drugi očetje so takisto ženili sinove svoje. Niti na misel mu ni prišlo, da bi se mu sin upiral in ne hotel vzeti óne, katere bi mu velel. Antonu se je skoro zdelo, kakó misli oče z ženitvijo, in to, kar je opazil in zvedel, razveselilo ga ni kàr nič, ampak poparilo ga je do cela. Sklenil je pa sam v sebi, da se bode upiral kolikor in dokler se bode dalo, in da nikdar ne pustí Kodričeve Mánice, h kateri je še vedno zahajal prav pridno.

Bil je lep dan po hudem deževji, ko zaradi mokre zemlje ni bilo za nobeno večje delo zunaj. O takem dnevi kmet ne zamudí dosti in zató gré prav v takem času rad na pot, na katerega mora prej ali slej. Tkalec si je mislil: »Ravno pravi čas za snubitev; za delo ni, pri Korčetu so bržkone domá, najbolje, da gremo danes snubit in završimo svatbo še pred zimo.« Zató pošlje Janeza po brata svoje žene na Hlebče, sam pa reče sinu Antonu: »Le čedno se opravi, gremo se ženit!«

To je Antonu kàr sapo zaprlo, takó nenadoma je prišlo. Ženit se, toda ne tjà, kamor bi sam hotel! Vse je zatrepetalo v njem. Védel je, da je prišel čas, ko mora glasno izpovedati, da si je že izbral nevesto, da neče nobene druge, nego to, jedino to. Védel je pa tudi, da bode očeta pregovoriti težko, težko. Vprašal je torej malodušno:

»Kam pa greva?«

»H Korčetu v Volčjo Sotésko,« pravi oče.

Sedaj je védel Anton vse. Sedaj se je bilo treba upreti na vso moč volji očetovi. Sédel je za mizo, naslonil glavo na roke in pre-mišljal, kakó bi se najuspešneje upiral očetovi želji in tej ženitvi.

Ko vidi starec, da se sinu prav nič ne mudí, da sedí in sloní pri mizi, pravi nepotrpežljivo: »Hitro se preobleci, ujec bode vsak hip tukaj, potem pa gremo v Sotésko.«

»Oče, jaz ne grem!« odvrne Anton.

»Saj te menda ni sram ljudij? Kàj se jih bojiš?«

»Jaz ne grem, h Korčetu že ne!«

»Zakaj pa ne?«

»Zató, ker nobene Korčetovih deklet ne maram.«

»Kdo te pa vpraša, ali jo maraš? Katera pa je tista, ki bi jo maral?«

Anton molčí.

»Le hitro se preobleci!« sili oče.

»Ne grem, pa ne grem; h Korčetu že ne grem!«

»Kam pa, ako tam ni záte?« pravi oče že nejevoljen.

»Tjà že ne!«

»Kam pa? Govôri!«

»H Kodričevi Mánici v Zupnico!« odvrne Anton in si oddahne, češ, da je le ta beseda prišla iz ust, bode že kakó!

Skoro mu je bilo žal izrečenih besed.

Starcu pade pipa iz rók, ki jo je ravno tlačil, in tobak se mu raztrese, takó je osupnil.

»Ka-áj? Ali sem prav slišal?« vpraša za nekaj hipov.

Anton ne odgovori ničesar, saj vé, da je slišal oče prav dobro.

»Glejte si ga, glejte, sam se žéni, za mojim hrbtom se žéni, in nikomur ničesar ne pové! Ali vidiš, stara, kakšen korenjak je najin Tonček?« pravi proti ženi.

»No, še tega je treba, da bi prišlo to beráštvo k hiši!« odvrne mati.

»Fant, izbij si sedaj óno deklè iz glave in preobleci se, potem gremo!«

»H Korčetu že ne grem, jaz jih ne maram; druge nečem nobene nego Kodričevo Mánico!« odgovori Anton odločno.

»A takó?« pravi starec. »Toda na Tkalčev dom je ne bodeš vzel, ker ti ga ne dam; Janez ga bode imel, da véš.«

»Kaj mi je do dóma, naj se pa óni ubija z zemljo!«

»Ni krajcarja ti ne zapišem.«

»Tudi prav.«

Starca je jezilo, ker se je Anton odrekal vsemu, samó da bi se oženil po svoji volji. Ne, tega pa ne, da bi se Anton ne oženil tam, kjer bi hotel sam oče!

»Kaj bodeš pa delal, kakó bodeta li živela, kaj jedla, ako ne bodeš imel dóma, niti denarja? Ko ne bode kàj jesti, hitro se je naveličaš,« pravi mati.

»Delal bodem, záse in za ženo zaslužim lahko.«

»Sebe in ženo bi že živíl, toda, ali misliš, da bodeta vedno samá?«

»Oženil se bodeš,« povzame zopet oče, »in ravno v Volčji Sotéski.«

»Ne bodem se, rajši grem še danes z dóma in po svetu.«

Starec vidi, da siloma ne opravi ničesar, zató ga hoče pregovoriti iz lepa. Ko mati vidi, da bi sin rajši pustil dom in dóto, nego Kodričevo Mánico, da gré rajši na tuje, in bi ga morda nikdar več ne videla živega, začnè se jokati; saj baje joka nekatera ženska, kadar hoče. Anton je bil zeló mehkužen in solzâ kàr ni mogel videti; máterinih celó ne. Solze precèj omajó trdni njegov sklep. Ko mu še oče in mati govorita na srce, češ, da ga ima Mánica rada samó zató, ker vé, da je hiša imovita, da bi ga še ne pogledala, ako ne bi imel denarja,

da nikdar ne bode srečen, ako se oženi brez njiju dovolitve, brez očetovega blagoslova, pregovorita ga, da jima obljubi še dobro premisliti; ali snubit naj bi šli drugikrat. S tem pa oče ni bil zadovoljen, ker se je bal, da bi se sin zopet ne premislil in bi ga drugič ne mogel več pregovoriti, potem pa, ker je že Korčetu poročil, da pride s sinom in je hotel vselej biti mož-beseda. Pregovarjal je Antona še toliko časa, da ga je pregovoril.

Preoblečeta se, in ko pride ujec, gredó.

Spotoma Anton večkrat postojí in se hoče vrniti. Posebno hudó mu je, dokler vidi v Župnici samotno Kodričevo kočó, kjer šiva Mánica in misli morda ravno nánj. Oče in ujec ga malone siloma tirata s seboj.

(Konec prihodnjíč.)

Na neposvečeni prsti.

Porédek sên! — Doline, goré,
Vso zémľjo je krila noč,
Med tíhe je mrtvecev méne vrsté
Skrivnostna zavéďla moč.

Na križe je mesec nagrobne sijál,
Sijál je na cvet neštét,
Le v kotu na grobu križ ni stál,
Nobeden dehtél ni cvet.

Do njega tjà dólí sem krenil plah
Tik grobníh, nebrojnih vrst,
In stopil sem, v prsih dvojbo, strah,
Na neposvečeno prst.

Zemljó je pomladno veter tih
Prevéval tožno-mehkó,
Mirú je povsod zavladal dih,
Le tám ga, le tám ni biló . . .

Raz lino polnočni je zvon brnél —
Na grobu nastal je šum,
Glasán se je méni in grózen zdél
Kot divjih, peklenskih trum.

Pred mano se zbral je rój duhóv,
Pošastíj ostudnih telés,
In tukaj, na skrajnem vseh grobóv,
Pričeli so buren plés.

Vrtéč se prepévali tajen so spev,
Na ustih porógljiv sméh,
Odsev lesketál brezkončnih rev
V mrtvaških je njih očéh . . .

Poslušal nestrpno spev sem jaz,
Goréče v sebi moléč,
Neznán mi je bil njegov izraz,
In vènder neznano-grozéč!

Nešteto je čustev mi v duši budil:
O kraji morečih sanj,
O svetu nevidnem se spev je glasil,
Ki zlobnik ne véruje vánj . . .

Napósled odvél krílát korák
Prikazni je s svitom dné,
Sepét pa nad grobom je plul legák:
»Mrliču temu gorjé!«

Stébor.

Tkalčev Anton.

Spisal Podgoričan.

(Konec)

Voléji Soteski so jih že pričakovali. Ujec pové, čemú so prišli in vpraša, ali hočejo dati nevesto na Tkalčev dom, ki je dober in velik. Nató hvali ženina, njega roditelje in vse, kar se hvali o taki priliki. Zmenijo se, da Korčé dá starejšo hčer Katrico in primerno doto ž njo. Dalje še ukrenejo, da bodi svatba v treh tednih. Dolgo se še razgovarjajo, jedó in pijó. Staremu Tkalcu je bilo prav, Korčetu tudi prav, ženina in neveste pa nihče ni vprašal. Nevesta Katrica je bila na videz zadovoljna, toda ženin nikakor ni kazal tega. Govoril ni, smijal se ni, držal se je resno, in obraz so mu izpreminjale barve; najrajši bi bil pobegnil, toda ni mogel, ker je sedél med očetom in ujem. Ko je podal nevesti roko, tresla se mu je, in izpregovoriti ni mogel ničesar. Kàr nič ni bil po volji nì nevesti, nì nje sestram in roditeljem.

Snubitev je bila torej dognana, in pričelo se je pripravljanje za svatbo. Stari Tkalec je bil vesel in mati zadovoljna, da se je sin podal. Mislila sta, da je že vse dobro, da se Anton ne bode več upiral. Res je bil žalosten in kàj malobeseden, ali upala sta, da bode vender toliko pameten in si izbil iz glave Kodričevo deklè, ki ga je hotela bajè preslepiti, da bi prišla na dober dom in bi bila zdajci iz siromaštva. Toda pozabiti ljubljene déklice ni lahko, to je dobro čutil ubogi Anton. Ljubezen do Mánice je še bolj plamtela v njegovem srci; pozabiti jo je hotel, ali ni je mogel. Še bolj je mislil nánjo in zvečer je moral zopet k Mánici.

Povedal ji je, kaj je storil, da je moral storiti takó, ker sta ga prisilila in pregovorila oče in mati. Mánica ga ni rotila, naj ne pozabi obeta, katerega je večkrat izrekel sam po sebi; kričala ni in vzdihala, nego objela ga je, poljubila ga, in iz očíj so ji privrele vroče solze. Oj, te solze! Anton je bil uničen. Domá jók máterin, tukaj pa solze ljubljene déklice!

Čim bliže je poročni dan, tem huje je Antonu, in nekega dné reče očetu in materi:

»Jaz ne pojdem k poroki.«

Mati sklene roke in zastoče, oče pa plane kvišku in zakričí:

»Ubij me, predno storiš kàj takega!«

»Oče, jaz ne morem iti, pozabiti ne morem Mánice! Rajši pustim dom, doto in grem odtod, rajši umrem, nego bi šel k poroki s Korčétovo Katrico!«

»Sin, zaklinjam te, ne ubegni sedaj, ne stavlaj na laž mène, sebe in ujca! Ne stôri nam take sramote! Ako pa ne slušaš mène in matere, védi, da si mi z nepokorščino in trmo svojo izkopal grob, ker te sramote bi ne prebil!«

»Tonček, Tonček, dala sem ti življenje, slušaj me!« vikne mati, povzdigne roke in hoče poklekniti pred sina.

»Mati, ne, pred mano ne bodete klečali!« vzklikne Anton. »K poroki pojdem, zaradi vas!« reče obupno in zbeži iz hiše.

Umirjen je bil oče, potolažena mati. Smilil se je obema, ali pomagati je bilo težko, ker je bil Tkalec preponosen in premoški, da bi bil ustopil svatbeno pogodbo. Premišljala sta, kakó bi drugače olajšala žalost sinovo. Po daljšem ugibanji reče mati:

»Pojdi na Kodričevino in reci, da ne smé deklè več govoriti z našim Antonom. Ako bi ga vedno ne motila, gotovo ne bi bil takšen.«

»Dobro; škoda, da se že prej nisi domislila kàj takega.«

Starec se takoj odpravi v Župnico. Gredé premišlja, kakó bi govoril, ali bi prosil, ali se hudoval in razgrajal.

Pride na Kodričevino in stopi v kočo, kjer sta obe domá, mati in hči. Stara Kodričevka se začudi nenavadnemu gostu, deklè pa se zardí in zopet obledí in šiva hitro, da bi ne bilo treba gledati Tkalca.

Molčé obstane Tkalec sredi kočé; kàr prava beseda mu ne pride na misel.

»Kaj pa je tebe prineslo k nama?« vpraša ga Kodričevka.

»Kaj me je prineslo? Čakaj, précej ti povém. To vesta, da ženim sina na dom in da bode skoro poroka. Sin pa ni prav nič volján vzeti neveste, ker sta ga, kakor sem slišal od strani, vedve premotili in zbegali takó, da še sam sebi neče dobro.«

»Medve sva mu kàj naredili, medve? O, za pet ran božjih, kaj hoče mèni tvoj sin? Jaz mu nisem prav nič na poti, še v mislih mi ni.«

»Tebi menda ni treba gledati več po fantih, saj si že stara dovolj, in Anton bi ne védel kàj početi s tabo, ampak ta-le tvoja hči je Antona vsega zbégala, da še ponoči spati ne more.«

»O, Bog se usmili, kaj mu hoče? Priveži ga domá k mizi, da ne bode vasoval in hodil trkat na okno, kjer vé, da spé mlada de-

kleta! Človek ne smé biti neusmiljen, in nobeno deklè nima takó trdega srca, da ne bi odprla okna, če pride lep fant trkat k nji in prosit, naj mu odprè.«

»Antonu ne smé odpirati več, oštej ga in polij z vodo, ako ne bi dal mirú in bi zopet trkal na okno. Tega pa še misliti ni treba, da bi moj sin vzel tvojo hčer; v zóbe bi se mu smijali, ako bi naredil kàj takega.«

»Kdo se mu pa ponuja?« zakričí Kodričevka. »Pravi méd bode imela pri vas nevesta! Ako je Mánica časih govorila ž njim, saj za vrat se mu še ni obesila! Kakor sem ti že povedala, strahuj najprej fanta, potem šele se hòdi kregat drugam!«

»Saj se nisem prišel kregat, samó prosit sem prišel, da bi mu tvoje deklè več ne odpiralo in pred poroko nikjer več ne govorilo ž njim.«

»Za nikomer še ni hodila, za Antonom tudi ne bode. Bogati nisva, ali poštení sva; ako pride zopet nadlegovat Mánico, izpovém ga prav pošteno, da se mu drugič ne bode ljubilo.«

»Stòri takó in kadar bodeš potrebovala živeža, lahko se oglasiš pri nas; dobilo se bode že kàj«, reče Tkalec in odide dôkaj ložjega srca, nego je prišel.

Kodričevka se je nekaj časa jezila na Tkalca, potem pa na hčer in ji zažugala, da mu zvečer ne smé več odpirati. Mánica je materi vse povedala, kakó rada ima Antona, kakó jo ljubi on, toda oče mu je ne pustí vzeti, in jokala je. Kodričevki se je hčerka smilila, ali kakó ji pomagati? Žena Antonova ne more biti, ker ne pustita oče in mati. Sitnosti delati bi jima nič ne hasnilo, pač pa škodilo, ker bi izgubili dobro ime in bi se zamerili, česar se je pa treba varovati ubožnim ljudém. Tolažila je jokajočo hčer in ji prigovarjala, naj pozabi Antona.

Ko je Anton zbežal iz hiše, šel je v goro, da bi bil sam, ker za družčino ni bil. V gòri je sédel pod košato bukev na mahovita tlà. Oprl se je z lehtní na kolena in naslonil težko glavo na roke. Hladno je že bilo. Solnce so zakrivali sivi oblaki, in jesenska sapa je metala listje z drevja. Anton se ni oziral; kaj mu je bilo do vsega, misliti je imel dovòlj drugega! Na tej stráni ljubezen, na drugi pokorščina in spoštovanje do roditeljev. Prav zaradi teh, ker neče, da bi ga klel oče in se jokala mati, pojde k poroki, akotudi pokoplje srečo svojo, zadovoljnost in veselje za vse žive dni. Zakaj je bil porojen, zakaj bogat, zakaj še žíví, vpraševal se je, in nehoté mu je prišla misel, ali bi ne bilo bolje umreti? Kakó voljnó bi trpel hudo

smrtno bolezen, saj bi védel, da ga reši vseh strastij in muk. Zmračilo se je že, ko vstane ves trd od dolge seje in premrazen od jesenskega hlada. Zavije proti vasi, domóv, da bi šel léč. Ali srce ga žene drugam, dasi mu pravi pamet: »Nikar!« Napósled vender zmaga želja, da gré in iz nova potrka na óno okence, kjer je že trkal tolikokrat. Tudi nocoj se odprè okno, ali namesto Mánice se prikaže nje mati in vsuje ploho hudih besed na ubogega Antona. Umakne se, in ko se okno zaprè, pride zopet bliže in se nasloni nánje. Mánici tudi srce ni dalo mirú. Ko se ozrè v okno, vidi, kakó nekdo sloní pri njem. Vedela je, kdo je, ali odpreti se ni upala, ker se je bala matere. Anton je slonel v oknu še dolgo dolgo, slonel sléharni večer do poroke ...

Prišel je poročni dan. Nevestini svatje so se zbirali v Volčji Soteski, ženinovi pa pri Tkalci Podbregom. Peljali so se k poroki. Župnik je poročil ženina in nevesto. Stari Tkalec je bil vesel in objel bi bil Antona najrajši pred oltarjem. Na videz je bil Anton miren, toda kakó mu je bilo v duši! Na svatbo je bilo povabljenih mnogo svatov. Pijače in dobrih jedij je bilo veliko, toda pravega, srčnega veselja ni bilo; zaman so godli glasoviti krájinski godci najlepše poskočnice, zaman je Matevžkov Jožek pravil o zvitem zetu, o pečeni goski in druge burke, udobrovoljiti svatov ni mogel. Ženin ni pil ne jedel, niti ni govoril, ali se smijal; nem je sedél poleg neveste svoje in temno gledal prédse. Časih je globoko vzdihnil. Mračni njegov obraz je vplival na svate, zato se je končala svatba pred časom.

Prvi večer, ko sta bila mlada zakonca samá, reče Anton: »Žena, ne zameri, ali ljubil te ne bodem. Spoštoval te bodem pač, a ljubiti te ne morem.«

Ne da bi ga bila žena potolažila iz lepa, začnè ga zbadati z ostrim, pravim ženskim jezikom, takó da se Anton napravi in gré.

Z ženo ni hotel več biti sam. Ležal je na hlevu, kadar je hotel počivati, sicer je pa bégal po polji in goràh, ogibaje se ljudij in govorèč sam s seboj. Ljudje so rekli, da se mu je zmračilo v duhu. Mati je molila za sinovo zdravje, in oče je upal, da mu preide, kadar spozná, da mora biti takó. Toda z Antonom je bilo vedno slabše; noč in dan je hodil po gôri, in kadar je prišel domóv, govoril ni z nikomer, pojedel, kar je dobil in zopet šel; ali žena se ga je morala ogibati, zakaj često se je pripetilo, da je kakor besen skočil za njo in ji žugal s pestmí.

Neki večer pride truden in lačen domóv. Mati mu postreže z jedjó, oče pa sedí žalosten poleg nesrečnega sina. Silno je že shujšal,

odkar brezpokojno béga po krájini. Lase je imel zmršene, brada je bila zarasla, ker se ni bril; obleka se mu je začela trgati. Mati séde jokaje na drugo stran k sinu in mu gleda na upali obraz. Sin jo pogleda, in ko vidi solze, spomni se nečesa, zdrzne se in reče:

»Ne skrbite, k poroki pojdem!«

Hudo zaplaka mati, saj vidi, da sin ne misli več prav.

»Anton, domá bodi!« prosi ga oče.

»Ubil jo bodem, ubil, haha!« reče Anton in se zagrohotá.

Očetu zaiskré očí, solze mu porosé staro velo lice, in globok vzdih se izvije njega prsim.

Anton pogleduje sedaj mater, sedaj očeta, potem plane kvišku in vzkrikne:

»Takó ne morem živeti!«

Starec ga prime za roko, in mati se ga oklene čez pas.

»Anton, tukaj bodi, nikamor ne hodi nocoj, leži, spočij se, in potem ti bode bolje«, pravita obá.

»Ne, ne, živeti ne morem več takó, k poroki pojdem!« odgovorí Anton, oprostí se ju siloma in zbeží gologlav iz hiše v temno, viharo noč.

Za njim hitita oče in mati, ali kje je že Anton! Kričala sta in jokala, toda zaman...

Tisto noč je zopet nekdo potrkal na okno Kodričeve koče. Kodričevka je odprla, da bi videla, kdo dela nemir. Ko vpraša, kdo je, odgovorí Anton:

»Oženil se bodem, oženil!«

»Ali si ti, slepar?« zakriči starka. »Čakaj, dam ti še blagoslova!«

Gré v vežo, prinese poln korec vode in ga zažene skozi okno Antonu v obraz.

Zagrohotá se in zbeží od koče. Daleč ni od nje, ko se oglasi čuk. Anton se strese; ali hipno ga obide sovraštvo do tega ptiča. Razsrjen pobira kamenje in ga luča na óno drevó, od koder je prihajal glas. Čuk odletí in se oglasi nekoliko dalje. Anton plane za njim in takó vedno dalje, kjer čuje ptiča. Na tem čudnem lovu pride v góro, kjer ne more več preganjati ptiča, ker jih je mnogo, ki ga nehoté dražijo z zopernim glasom svojim. Sedaj sopiha v breg, sedaj nizdolu, potem navprek in zopet nazaj in kriči, da bi prepodil ptice. Ali kakor navlašč, bilo jih je čimdalje več. Dolgo jih preganja, ali ko spozná, da je vse zaman, beží pred njimi, da bi se skril. Zdajci zaide med pečevje — — zakotljá se po strmini nizdolu in pade z glavo na skalo...

Drugi dan so ljudje govorili, kakó je nekdo kričal in rjul po gôri, da je bilo vsakogar groza, kdor ga je slišal.

Ko Antona le ni od nikoder, gredó ga iskat. Končno ga najdejo v skalah z razbito glavo. Obleka je visela od njega, vse roke je imel razprskane.

Oče ni dolgo preživel sina; nesrečo njegovo si je toliko gnal k srcu, da je zbolel in umrl.

In Mánica? Srce ji ni počilo od žalosti, toda v samotni koči svoji je skrivaj jokala po izgubljeni svoji sreči in često iskreno molila za nesrečnega ljubljenca svojega! . . .

Književna poročila.

III.

Fonov nemško-slovenski slovar za prvošolce.

(Konec.)

V predgovoru trdi sicer gosp. pisatelj: »den einzelnen deutschen Wörtern sind ausser der Grundbedeutung alle Bedeutungen, in denen dieselben im Lesebuche vorkommen, in slovenischer Sprache beigelegt;« ali nasprotnih dokazov, da se g. pisatelj nikakor ni oziral na vsa mesta čitanke, kjer se nahajajo tiste besede v različnih pomenih, takih dokazov imam na izbero. N. pr.: *Arm*, rame, rama, roka, panoga; ali za št. 76. (unter den Arm nehmen) pogrešamo »pazduha.« — *Finden*, najti, nahajati, dobiti; 76 ¹⁾ (ich fand, dass . . .) »spoznati, zapaziti.« — *Hohl*, otel, puhel; 76 (hohler Weg) »soteska.« — *Gehen*, iti, hoditi; 76 (auf einmal gieng's: Tereng! tereng!) zdajci je »začelo.« — *Stückchen*, kosec, košček; 76 (sein Stückchen versuchen) »umetnost.« — *Fleck*, krpa, zaplata, kos, mesto; 89 (Fl. des Apfels) »lisa.« — *Strecken*, raztegniti, moliti; 89 (die Hand durch den Zaun) »iztegniti, seči.« — *Stecken*, vtekniti, vtikati, natekniti; 89 (die Taschen voll Obst) »natlačiti.« — *Miteinander*, skupaj; 93 (m. sprechen) »med sabo.« — Das *Ausbleiben*, odsotnost; 96 »zaostajanje, ker ga ni bilo za njim.« — *Ziehen*, vleči, potegniti, oviti; 108 (Fett aus etwas) »dobivati.« — *Triumph*, slavni

¹⁾ Kar stoji pred številko, izpisano je iz slovarja; za števiko (in event. za oklepi) stoji med navodnicami izraz, katerega pogrešamo; številka pa znači mesto, kjer se potrebuje pogrešani izraz.